

Flygtningenævnets baggrundsmateriale

Bilagsnr.:	542
Land:	Irak
Kilde:	Landinfo og Migrationsverket
Titel:	Sikkerhetssituasjon, væpnet aktivisme og væpnede grupper. Delrapport fra Migrationsverkets og Landinfos informasjonsinnhentingsreise til Amman og Bagdad 23. oktober-3. november 2010
Udgivet:	3. februar 2011
Optaget på baggrundsmaterialet:	14. april 2011

Sikkerhetssituasjon, væpnet aktivisme og væpnede grupper

**Delrapport fra Migrationsverkets og Landinfos
informasjonsinnhentingsreise til Amman og Bagdad
23. oktober – 3. november 2010**

Hverdagsliv i Bagdad: Montering av beskyttelsesmur i veikanten.

Landinfo
Storgata 33 A
Postboks 8108
N-0032 Oslo
Norge
+47 23309470
www.landinfo.no

Migrationsverket
Slottsgatan 82
601 70 Norrköping
Sverige
+46 771235235
www.migrationsverket.se

Utlendingsforvaltningens fagenhet for landinformasjon (Landinfo) skal som faglig uavhengig enhet innhente og analysere informasjon om samfunnsforhold og menneskerettigheter i land som Utlendingsdirektoratet, Utlendingsnemnda og Justis- og politidepartementet til enhver tid har behov for kunnskap om for å kunne løse sine oppgaver.

Landinfos rapporter og temanotater er basert på opplysninger fra både offentlige og ikke offentlige kilder. Opplysningene er innsamlet og behandlet i henhold til kildekritiske standarder. Kilder som av ulike grunner ikke ønsker å bli offentliggjort, er ikke nevnt ved navn.

Opplysningene som blir lagt fram i rapportene og temanotatene, kan ikke tas til inntekt for et bestemt syn på hva praksis bør være i utlendingsforvaltningens behandling av søknader. Landinfos rapporter og temanotater er heller ikke uttrykk for norske myndigheters syn på de forhold og land som rapportene omhandler.

© Landinfo 2011

Materialet i denne publikasjonen er omfattet av åndsverklovens bestemmelser. Uten særskilt avtale med Landinfo er enhver eksemplarframstilling og tilgjengeliggjøring bare tillatt i den utstrekning det er hjemlet i lov.

Alle henvendelser om Landinfos rapporter kan rettes til:

Landinfo

Utlendingsforvaltningens fagenhet for landinformasjon

Storgaten 33 A

Postboks 8108 Dep

N-0032 Oslo

Tel: 23 30 94 70

Fax: 23 30 90 00

E-post: mail@landinfo.no

www.landinfo.no

SUMMARY

The conflict related violence remained at about the same level in 2010 as in 2009. The sectarian war was regarded as by and large over. Violence in the provinces was regarded as on its way down. The southern provinces were considered as having become quite tranquil. The central provinces are still restive but violence seems to decline there too, even though the most critical conflicts there remain unsolved. Baghdad has become quieter as well, but militias still operate there and the rate of crime is immense. Security measures in the capital are extensive and make life burdensome for the citizens.

The armed groups that have dominated the conflict in recent years are still active but to a reduced extent. It seems unlikely that there is any cooperation between Sunni and Shiite armed groups, but views were somewhat differing. The targets for attacks change continuously. The delegation visited Iraq at a time when various societal institutions as well as policemen were being attacked with light arms.

The sources emphasized strongly that the security situation remains very fluid and unpredictable, and that the process around the composition of the new government is the single factor that at the time creates the most insecurity.

SAMMENDRAG

Den konfliktrelaterte volden holdt seg i 2010 omtrent på samme nivå som i 2009. Den sekteriske krigen ble ansett som avsluttet. Volden har gått ned i provinsene jevnt over. Etter hva kildene ga uttrykk for har de sydlige provinsene stort sett falt til ro. De sentrale provinsene er fortsatt urolige, men tendensen virker nedadgående selv om de viktigste konfliktene der fortsatt er uløste. Bagdad er også blitt roligere, men militser opererer fortsatt og kriminaliteten er svært omfattende. Sikkerhetstiltakene er omfattende og gjør livet krevende for innbyggerne.

De væpnede gruppene som har dominert konflikten i landet de senere år, er fortsatt aktive, men i redusert omfang. Det er neppe noe utstrakt samarbeid mellom sunni- og sjiagrupper, om det er noe i det hele tatt. Her var kom det fram sprikende antakelser. Målgruppene for angrep skifter hele tiden. Under delegasjonens besøk var en inne i en periode med angrep med lettere våpen på ulike typer samfunnsinstitusjoner samt på politifolk.

Kildene understreket sterkt at sikkerhetssituasjonen fortsatt er svært labil og uforutsigbar, og at prosessen rundt sammensetningen av den nye regjeringen er den enkeltfaktor som på kort sikt skaper mest usikkerhet.

INNHold

1. Innledning	5
2. Vurderinger av sikkerhetssituasjonen	5
2.1 Mønstre og trender høsten 2010	5
2.2 Ansvarsfordeling mellom armeen og politiet	7
2.3 Utviklingen i Bagdad og i provinsene	7
2.3.1 Bagdad	7
2.3.1.1 Veiene ut av Bagdad	8
2.3.1.2 Sikkerhetsutfordringer for irakere tilknyttet internasjonale miljøer i Bagdad	8
2.3.2 Provinsene	9
3. Væpnede grupper	10
3.1 Tvungen rekruttering?	10
3.2 Grupper knyttet til Ba'th-miljøet og deres mulige spillerom i Sør-Irak	10
3.3 Al-Qaida	11
3.4 De stammebaserte borgervernene (Sahwat, alias Sons of Iraq)	13
3.5 Mahdi-armeen/Jaysh al-Mahdi (JAM)	13
3.6 Mulige forbindelser mellom al-Qaida og JAM	14
3.7 Badr-militsen	14
3.8 Angrepsmetoder	14
3.9 Liten aktivitet i KRG-provinsene	15
4. Målgrupper for angrep	15
5. Kilder	17
5.1 Muntlige kilder	17

1. INNLEDNING

Denne rapporten er fremkommet gjennom et samarbeid mellom det svenske Migrationsverket og det norske Landinfo. Norske Utlendingsnemnda deltok i delegasjonen. De kilder som har blitt konsultert er alle oppgitt, men de er til en viss del anonymisert for at ikke personen som ga opplysningene skal kunne identifiseres. Rapporten gjør ikke krav på å være uttømmende og bør ikke tillegges selvstendig bevisverdi i forbindelse med avgjørelsen i den enkelte sak. Informasjonen i rapporten avspeiler ikke nødvendigvis det svenske Migrationsverkets eller det norske Landinfos offisielle standpunkt i enkeltspørsmål, og rapporten sikter heller ikke på å innta politiske standpunkt.

Det svenske Migrationsverket og det norske Landinfo har i samarbeid planlagt og gjennomført en informasjonsinnhentingsreise til Bagdad og Amman 23. oktober – 3. november 2010. Den første delen av reisen fant sted i Bagdad, den siste delen i Amman. Norske Utlendingsnemnda deltok på alle møtene.

Migrationsverket og Landinfo er sammen ansvarlige for rapporten.

Delegasjonen mottok omfattende støtte fra Sveriges ambassade i Bagdad samt fra de norske og svenske ambasadene i Amman for å forberede besøket og møtene begge steder.

Det ble besluttet før reisen at hvert hovedtema skulle få en egen rapport. På den måten kunne informasjonen publiseres raskere og beholde størst mulig aktualitet. Denne rapporten konsentrerer seg derfor om den informasjon delegasjonen fikk om sikkerhetssituasjonen i Irak. Rapporten tar opp tre hovedtema: Vurderinger av den aktuelle sikkerhetssituasjonen, mønstre i ulike væpnede gruppers virksomhet, og mønstre knyttet til aktuelle målgrupper for væpnede anslag.

Vi har valgt å beholde motstridende opplysninger når vi ikke har kunnet vurdere hvilke opplysninger som stemmer.

2. VURDERINGER AV SIKKERHETSSITUASJONEN

Delegasjonen ba kildene om deres generelle vurderinger av sikkerhetssituasjonen på bakgrunn av utviklingen de siste to årene.

2.1 MØNSTRE OG TRENDER HØSTEN 2010

UNAMI-SIAU er analyseenheten ved FNs bistandsoppdrag for Irak UNAMI. UNAMI-SIAU lager fortløpende analyser av sikkerhetssituasjonen i Irak. Analysene blir holdt innenfor et 30 dagers perspektiv. Dette er det korteste tidsrom der de kan sette opp signifikant statistikk.

UNAMI-SIAU kommenterte hovedtrendene i sikkerhetssituasjonen over perioden 2008-10.

UNAMI-SIAU (møte i Bagdad 24. oktober 2010) mente at voldsnivået i Irak i 2010 kunne sammenlignes med 2009. På bakgrunn av at store bidragsytere til al-Qaida har blitt arrestert blant annet i Mosul, har antallet store angrep gått ned. En av de største bekymringene nå var at myndighetene ikke betaler borgerverngruppene og at mange av disse derfor slutter seg til al-Qaida av økonomiske grunner. Det er fremdeles massive angrep fra al-Qaida hver 6.-8. uke. Grunnen til at det tar 6-8 uker mellom store angrep er at det først er en finansieringsfase og en planleggingsfase før angrepet kan utføres.

Den britiske ambassaden (møte i Bagdad 26. oktober 2010) mente at sikkerhetssituasjonen generelt er bedre høsten 2010 enn den var i 2008, med blant annet mindre sekterisk vold. Ambassaden viste videre til at det hovedsakelig er statsansatte og irakisk sikkerhetspersonell som er målgrupper. Totalt sett går dødstallene ned. Færre sivile blir skadet og drept. Erfaringsmessig tar demokratisering av et land i en post-konfliktsituasjon normalt minst 15 år å gjennomføre, mente analytikerne ved ambassaden. Både politiet og armeen i Irak er etter denne kildens vurdering bedre i dag enn de var i 2008, men de kan ennå ikke sies å ha blitt fullt ut effektive.

Den amerikanske ambassaden (møte i Bagdad 25. oktober) mente at det i øyeblikket var vanskelig å bedømme sikkerhetssituasjonen. Situasjonen kan endre seg raskt, og de irakiske sikkerhetsstyrkene er fortsatt under utdanning. Etter at de irakiske sikkerhetsstyrkene tok over rapporteringen fra amerikanerne, har statistikken over angrep blitt mindre nøyaktig. Man bør derfor være litt forsiktigere enn før når man fortolker den. Ifølge ambassaden forekommer det sannsynligvis både overrapportering (at for eksempel to enheter rapporterer om samme hendelse) og underrapportering (for eksempel at man unnlater å informere om hendelser for å få situasjonen til å se bedre ut enn den faktisk er). Det er også sannsynlig at rapporteringen inneholder visse feilkilder, for eksempel at det blir rapportert feil type bombe i den hensikt å dekke over at sikkerhetsstyrkene har gjort dårlig arbeid i sine sikkerhetskontroller. Det skal også være problemer med informasjonsoverføringen mellom armeen og det føderale politiet.

Etter den amerikanske ambassadens oppfatning befant terroristgruppene seg i en fase mellom fremskaffelse av penger til neste aksjon, og planlegging av aksjonen, da møtet med delegasjonen fant sted.

I likhet med UNAMI-SIAU mente den amerikanske ambassaden at antallet store "high-profile" angrep hadde gått ned. I 2009 hadde det vært flere slike, men færre i 2010. Det hadde skjedd en endring i angrepsformen, blant annet ble angrep med skytevåpen med lyddempere trukket fram. Fra januar til september 2010 var det rapportert om 686 dødsfall som følge av slike angrep. Mange av disse angrepene var rettet mot politiet.

Den britiske ambassaden opplyste at store, godt planlagte og samordnete bombeangrep som de som ble gjennomført mot ministerier og internasjonale hoteller i 2009 og mot ambassader våren 2010, ikke har forekommet siden. Etter april 2010 hadde det etter ambassadens oppfatning ikke funnet sted noen godt planlagte, samordnete angrep. Årsaken er sannsynligvis at de irakiske sikkerhetsstyrkene har

blitt bedre til å bekjempe al-Qaida. Flere av deres tilhengere er blitt arrestert, drept eller tvunget til å flykte. Angrepene i Bagdad og andre større byer den 24. juni var riktignok samordnet, men de var dårlig samordnet.

På myndighetssiden er man svekket av at mange ministerier er organisert i henhold til etniske linjer. På den måten kan et ministerium være delt i henhold til alvorlige konfliktlinjer helt opp på ministernivå. Hva gjelder Innenriksministeriet, har dette vært et betydelig problem selv om det er blitt ryddet delvis opp i det (Den britiske ambassaden i Bagdad).

2.2 ANSVARSFORDELING MELLOM ARMEEN OG POLITIET

Forsvarsministeriet (møte 27. oktober 2010) forklarte hvordan ansvaret mellom armeen og det føderale politiet er fordelt. Begge organene er ansvarlige for sikkerheten i Irak. De fleste større byene er sikret av armeen. Avgrensede områder innenfor byene kan enten være sikret av armeen, eller av det føderale politiet. Eksempelvis er bydelene Dora og Khadimiyah i Bagdad sikret av det føderale politiet, mens bydelen Mansour er sikret av armeen. De to organene samarbeider gjennom et senter for koordinering av oppdrag og et felles etterretningssenter. Når en hendelse rapporteres, gjøres det av den enhet som har deltatt i operasjonen eller som har ansvaret for sikkerheten på stedet. Om det er en felles operasjon blir den rapportert av senteret for koordinering av oppdrag.

2.3 UTVIKLINGEN I BAGDAD OG I PROVINSENE

2.3.1 Bagdad

Normalt liv begynner ifølge den britiske ambassaden (møte i Bagdad 26. oktober 2010) å vende tilbake til Bagdad, og på det tidspunktet delegasjonen var i Bagdad, var volden nede på det man kan kalle et lavt nivå. Med et lavt nivå mente ambassaden 3-4 registrerte hendelser per dag. Vanligvis lå voldsnivået betydelig høyere, med opp til 15-20 hendelser per dag. Det hadde ikke vært noen store angrep det siste halvåret. Dette skyldtes ifølge sikkerhetsanalytikerne ved den britiske ambassaden vellykket innsats fra de irakiske sikkerhetsstyrkene og amerikanske styrker mot al-Qaida.

I Bagdad forventer UNAMI-SIAU for 2010 omtrent de samme tall for drepte og skadede i konfliktrelatert vold som i 2009. På tidspunktet delegasjonen var i Bagdad var voldsnivået forholdsvis lavt, forrige fjortendagersperiode hadde voldsnivået vært høyere. Ulike sunnimuslimske grupper skal ifølge UNAMI-SIAU operere i Dora bydel.

Den britiske ambassaden uttalte at de mest utsatte bydelene i Bagdad er Dora og Karrada. Der er befolkningen blandet sunni/sjia. I tillegg ble bydelen Mansour trukket fram, der det tidligere har vært angrep mot ambassader.

Den irakiske menneskerettighetsorganisasjonen Hammurabi Human Rights Organization (møte i Bagdad 27. oktober 2010) viste til at det nå er mulig å forflytte seg rundt omkring i Bagdad, også om natten. Politiet og domstolene rundt om i landet fungerer på et vis, og det finnes mange sjekkpunkter der bilister og fotgjengere blir kontrollert.

2.3.1.1 Veiene ut av Bagdad

En representant for den politiske ledelsen i Innenriksministeriet sa at veiene mellom Bagdad og Kirkuk var blitt trygge å kjøre. Dette ble for øvrig også påpekt av Hammurabi Human Rights Organization. For å komme til Mosul må man ifølge denne kilden imidlertid ta en omvei. For øvrig ble det bemerket at sikkerhetssituasjonen ikke er særlig bra i Irak, men at den likevel er blitt bedre enn den var et par år tidligere.

En representant for Migrasjons- og internflyktningsministeriet (møte i Bagdad 26. oktober) hadde uken før delegasjonens møte med ham besøkt byen Samarra sammen med sin familie uten sikkerhetsvakter. Det hadde tatt lang tid å kjøre dit ettersom det var satt oppveisperringer for hver kilometer. Inne i byen hadde sikkerheten vært bra, noe som ifølge representanten for ministeriet skyldtes dyktigheten til den lokale kommandanten.

En kristen parlamentariker (møte i Bagdad 26. oktober) mente også at man kunne ferdes mellom Bagdad og Kirkuk og dessuten mellom Bagdad og Mosul uten problemer.

2.3.1.2 Sikkerhetsutfordringer for irakere tilknyttet internasjonale miljøer i Bagdad

Som en ytterligere kommentar til situasjonen i Bagdad fikk delegasjonen mulighet til å snakke med noen vanlige innbyggere i Bagdad, hvorav noen arbeidet for utenlandske/internasjonale institusjoner i Irak. Her fikk vi del i deres personlige erfaringer med hvordan befolkningen til daglig håndterer sikkerhetsproblemene i byen. Disse personene er alle lokalt ansatte som bor i ulike deler av hovedstaden. En av dem har bodd i bydeler rundt Sadr City. En annen, som hadde bodd i et distrikt utenfor Sadr City var blitt tvunget til å selge huset sitt til underpris på grunn av at et medlem av en væpnet gruppe hadde tatt seg til rette og flyttet inn i huset hans. Etter dette hadde familien av sikkerhetsgrunner hyppig byttet bosted.

Ingen hadde fortalt andre enn sine aller nærmeste familiemedlemmer hvor de arbeider. For å beskytte familien forteller de til alle andre at de arbeider på sykehus eller apotek. På grunn av alle sikkerhetskontrollene tar det svært lang tid å kjøre til og fra jobb, men ellers går det bra. I blant går det fortere å sykle enn å kjøre. Dersom sjekkpunktet stenger, blir man sittende fast, noen ganger hele natten gjennom. Da må man bli i bilen for å forhindre at noen fester en bombe under bilen i løpet av natten.

Alle boligdistriktene har bare én inngang og én utgang som er åpen. Så sent som høsten 2009 var det vanlig å se medlemmer av væpnede grupper på åpen gate. Dette er ikke lenger vanlig.

For øvrig vender mange mennesker som tidligere hadde forlatt Bagdad nå tilbake. Det er svært vanlig å se folk i bybildet som har vendt tilbake fra Syria og Jordan. Det er også vanlig å se folk gå kledd i vestlige klær på gaten. En av dem delegasjonen snakket med fortalte at hans fetter var kommet tilbake til Sadr City etter et opphold i USA. Denne personen skal ikke ha fått problemer på bakgrunn av sitt opphold i USA. Det er lite trolig at irakere flest anser de som vender tilbake fra Vesten som spesielt rike, mente vedkommende.

2.3.2 Provinsene

Viseministeren ved Innenriksministeriet (møte i Bagdad 25. oktober 2010) sa at de områdene som er rammet av uroligheter framfor alt er provinsene Diyala, Salahaddin og Anbar, samt byene Mosul, Diwaniyah, Nassiriyah og Basra.

Etter den amerikanske ambassadens mening var Diyala den farligste provinsen på det tidspunkt da møtet fant sted. Grunnen er særlig at myndighetene ikke legger like sterkt trykk på de væpnede gruppene der som de gjør i Bagdad. I tillegg påpekte ambassaden at det politiske bildet i Diyala-provinsen er spesielt ustabilt.

UNAMI-SIAU kommenterte utviklingen i en rekke provinser og i hovedstaden. I Mosul er uroen etter hvert blitt svakere pga. at mange av al-Qaidas finansieringsansvarlige (*fund raisers*) er blitt arrestert. I det sentrale Irak ser det ut til at de frivillige borgervernene (*Sons of Iraq/Sahwat*)¹, som er organisert av de sunnimuslimske stammene, langsomt er i ferd med å gå over til al-Qaida igjen. Etter UNAMI-SIAUs vurdering var trusselnivået ansett som lavt i Dohuk, moderat i Qadisiyah, Muthanna, Erbil og Sulaymaniyah, og betydelig i resterende provinser med unntak av Diyala og Bagdad hvor trusselnivået anses som høyt.

I Diyala provins står hovedkonflikten mellom kurderne og araberne. Dette drar KRG og sentralregjeringen inn i konfrontasjon med hverandre. I tillegg har man usikkerheten knyttet til sahwa-borgervernene som balanserer mellom å fortsette som borgervern eller å gå tilbake til al-Qaida, og ulike sunnimuslimske, væpnede grupper som potensielle og aktuelle opprørere (UNAMI-SIAU).

Salahaddin provins regnes som et "hett" område, med sahwa-borgervernene som balanserer mellom å fortsette som borgervern eller å gå tilbake til al-Qaida, og væpnet aktivisme blant ulike sunnimuslimske grupper (UNAMI-SIAU).

Sør-Irak og for så vidt også den sentralirakiske provinsen Anbar, viser ifølge UNAMI-SIAU samme hovedtrend som Bagdad, men på et lavere voldsnivå. Med unntak av storbyen Basra (der det har forekommet vold), fremstår Sør-Irak som relativt rolig. Politiet i Basra fungerer dårlig, og diverse væpnede grupper har spillerom til å drive kidnappinger i stor stil. Basra fremstår som et "hett" område. I landet som helhet har sikkerhetssituasjonen bedret seg etter mai 2008.

Ifølge en representant for Den Internasjonale Organisasjon for Migrasjon (IOM) (møte i Amman 1. november 2010) er Basra en åpnere by enn Bagdad. I Basra er det lite av de beskyttelsesmurene man finner i Bagdad. IOMs personale kunne bevege seg fritt rundt i Basra.

Formannen i parlamentets sikkerhetskomité² (møte i Bagdad 25. oktober 2010) fortalte at al-Qaida og Ba'th fortsatt er aktive, men nå mest i form av gjenger og

¹ Dette er frivillige borgervern som blir ledet av sunnimuslimske stammeledere i det sentrale Irak. Disse stammelederne samarbeidet tidligere med al-Qaida og andre væpnede grupper, men var blitt bekymret over at de hadde fått sterk dominans i stammeledernes områder. Amerikanerne lyktes i 2006, ved å betale dem godt, å få dem over i et samarbeid mot al-Qaida og de andre væpnede gruppene. Amerikanerne kalte deltakerne i dette samarbeidet for Sons of Iraq. På arabisk brukes *Sahwa* (oppvåkning – flertall: *Sahwat*). De irakiske myndighetene nøler sterkt med å overta det praktiske ansvaret for ordningen.

² Formannen hadde tidligere vært leder for Badr-korpset. Dette var en sjiamuslimsk irakisk paramilitær styrke på ca. 10 000 mann som ble opprettet i Iran av irakiske avhoppere fra krigen mot Iran på 1980-tallet. Inntil 2003 ble styrken utdannet og trent i Iran av det iranske militæret. Samme år flyttet styrken over til Irak sammen med dens politiske parti Det Islamske Høyesterådet. Styrken er etter dette blitt innkorporert i hæren og sikkerhetsorganene.

rester av et engang stort miljø. De holder særlig på i Bagdad og i provinsene Anbar, Salahaddin, Diyala og Tamim/Kirkuk. Sør-Irak er etter komitéformannens oppfatning generelt fredelig.

Analytikere ved den britiske ambassaden rapporterte at Bagdad, Diyala, Mosul og Kirkuk er verst rammet av vold. Til sammen står Bagdad, Mosul og Kirkuk for 60 % av de voldelige angrepene. Det ble også påpekt at det i de siste ni månedene har vært flere angrep i Basra enn siden Mehdi-armeen ble slått ned på i 2008. Økningen i Basra kan bero på at det internasjonale nærværet har økt, bl.a. som følge av at den økonomiske aktiviteten med utlandet har tatt seg opp, noe Mehdi-armeen og tilsluttede grupper vil motarbeide. Et av Iraks naboland er også i stand til å "skru av og på" volden i byen. I juni 2010 detonerte en bilbombe i Basra, noe som blir sett på som helt uvanlig (Den britiske ambassaden i Bagdad).

3. VÆPNEDE GRUPPER

3.1 TVUNGEN REKRUTTERING?

Den amerikanske ambassaden var kjent med at det tidligere hadde forekommet tvungen rekruttering til ulike militser, men de visste ikke om dette fortsatt skjer.

Etter hva Forsvarsministeriet forklarte (møte i Bagdad 27. oktober 2010), rekrutterer al-Qaida fortsatt medlemmer både i og utenfor Irak til operasjoner i Irak. Tidligere kunne rekrutteringen også skje med tvang, til og med kvinnelige selvmordsbombere ble da rekruttert med tvang. I dag skjer rekrutteringen derimot på frivillig basis ifølge Forsvarsministeriet.

3.2 GRUPPER KNYTTET TIL BA'TH-MILJØET OG DERES MULIGE SPILLEROM I SØR-IRAK

Det har vært spekulert over om Ba'th-gruppene, som er sunnimuslimske, har noen operasjonsmuligheter i provinsene i sør, som er sjiamuslimske. Kildene hadde ulike vurderinger.

UNAMI-SIAU uttalte at disse gruppene først og fremst holder seg innenfor den islamistiske gruppen Jihad og Reform. De vil gjerne ha et taktisk samarbeid med al-Qaida, men vil ikke tillate al-Qaida å dominere og trakassere lokalsamfunnet der de selv holder til. Det er vanskelig å si noe om hvor utbredt samarbeidet deres med al-Qaida er. Ifølge UNAMI-SIAU finner det sted mye taktisk samarbeid når det er behov for det.

Naqshabandi-gruppene som står Ba'th-miljøet nært og opererer i de nordlige/sentrale delene av Irak. Gruppene foretrekker 157 mm rakett, mens bombekastere er mer vanlig blant de øvrige sunnimuslimske gruppene (UNAMI-SIAU).

En representant for den politiske ledelsen i Innenriksministeriet uttalte at Ba'th-gruppene er sterke også i sør, i byer som Diwaniyah og Nassiriyah. Dette er grupper

organisert rundt lokale Ba'th-folk som har vært bosatt der siden før 2003.³ Den britiske ambassaden mente derimot at det ikke finnes noen lokale Ba'thister i Basra. De som opprinnelig var der har blitt presset bort for lengst. Etter ambassadens vurdering er det ikke sannsynlig at slike elementer kan ha ligget lavt i for eksempel seks år for så å påbegynne aktivitet samme sted.

Heller ikke den amerikanske ambassaden kunne se at Ba'th har noen basis eller aktivitet i sør. Det hadde for øvrig ikke vært mange rettssaker mot tidligere Ba'th-medlemmer. Det hadde aldri kommet ambassaden for øret at noen i Sør-Irak hadde hatt problemer med militante, tidligere Ba'th-aktivister der.

Formannen i parlamentets sikkerhetskommité mente derimot at Ba'th har et nærvær i sør. De driver ikke selvmordsaksjoner (det er det al-Qaida som gjør), men utfører attentater og angriper med hjemmelagde bomber. Han mente at det er visse forbindelser mellom Ba'th og al-Qaida, og at Ba'th har sine oppfatninger om hvordan de kan bruke al-Qaida.

Komitéformannen svarte ikke på spørsmålet om han trodde det er noen kontakt mellom Ba'th og sjiagrupper, men han sa at sjiagruppene (JAM, Asaib ul-Haq og andre) nå først og fremst retter sine angrep mot de gjenværende amerikanske styrkene.

Selv om enkelte Ba'th-medlemmer blir angrepet på ulike steder i landet, mente den britiske ambassaden at det er vanskelig å vurdere om det er Ba'th-tilknytningen som er grunnen. Ambassaden trodde at det nok heller er det generelle sikkerhetsklimaet som er drivkraften bak frykten som enkelte tidligere Ba'th-medlemmer kan ha for å bli angrepet. Det er vanskelig å si om det lenger er farlig å ha vært høyt oppe i Ba'th-partiet. Da Ba'th hadde makten i landet, begynte rekrutteringen til partiet i den videregående skole. Generelt kan man si at sunnimuslimske grupper som opererer i sør lykkes fordi de knytter seg til hvem det måtte være som gir dem penger (Den britiske ambassaden i Bagdad).

3.3 AL-QAIDA

Ifølge UNAMI-SIAU kan man skille mellom fire typer av al-Qaida-grupper:

1. Det globale al-Qaida-nettverket (hovednettverket)
2. Zarqawi-gruppen: Irakere som tidligere ble ledet av den nå avdøde jordanske al-Qaida-lederen al-Zarqawi
3. Irakiske al-Qaida-medlemmer som overtar al-Qaidas navn og bruker det på sine egne grupper
4. Utlendinger som kommer til Irak for å slåss.

³ Representanten bemerket for øvrig at det var blitt vanskeligere å slå ned på disse gruppene etter at sikkerhetsstyrkene var blitt pålagt å observere grunnleggende menneskerettigheter. Mens det før 2003 var en enkel sak for myndighetene å foreta arrestasjoner, var det etter hans oppfatning nå etablert for mange hindringer. Innenriksministeriets etterretningsorganer får i dag trening i menneskerettslige spørsmål.

Det forekommer at al-Qaida mottar støtte fra Iraks naboland. Dette blir gjort ut fra motiver de aktuelle nabolandene har i forhold til irakisk politikk (UNAMI-SIAU).

Den britiske ambassaden viste til at det har vært sikkerhetshendelser i det sørlige Irak, for eksempel i Basra i juni 2010, men han visste ikke hvem som har stått bak. Angrep slik som det i Basra i juni er sjeldne og har ikke forekommet på lenge. Ifølge ubekreftede rykter skal al-Qaida ha stått bak, men det var uklart om ryktene viste til det egentlige al-Qaida eller til andre grupper. Navnet al-Qaida brukes nemlig ofte for å benevne diverse smågrupper.

Den britiske ambassaden opplyste ellers i en e-post til Landinfo 9. november 2010 at det var al-Qaida som sto bak massakren i kirken i Bagdad i slutten av oktober 2010.

UNAMIs analyseenhet hadde registrert at al-Qaidas storangrep nå følger en 6-8 ukers syklus, i tillegg til at de markerer store politiske og religiøse begivenheter med å iverksette angrep i stor skala. UNAMI forventer et nytt storangrep når den nye regjeringen blir kunngjort. Den ordinære angrepssyklusen består av tre faser:

1. Finansiering
2. Planlegging
3. Gjennomføring

Mens delegasjonen var i Bagdad antok UNAMI-SIAU at man befant seg i forkant at aksjonsfasen. Finansieringen var nylig gjennomført i og med ranene av de sabeiske⁴ gullsmedforretningene i Bagdad sentrum noen uker før. Ellers så UNAMI-SIAUs beskrivelse av syklusen ut til å stemme bra. Tre dager etter at delegasjonen forlot Bagdad, ble en kirke i sentrum angrepet, 58 mennesker døde i angrepet. To dager etter det kom det ti samordnete bombeangrep over hele Bagdad.

En representant for den politiske ledelsen i Innenriksministeriet fortalte at al-Qaida i 2008 kontrollerte mange deler av Bagdad, mens JAM (Mahdi-armeen/Jaysh al-Mahdi) hadde kontroll over den sjiamuslimske bydelen Sadr City. Han mente man kunne se en 50-60 % bedring i situasjonen over de siste to årene, uten å spesifisere hva han sammenliknet med.

Forsvarsministeriet oppga at volden hadde minsket med hele 90 % siden perioden 2005-07. Etter ministeriets oppfatning er al-Qaida sterkt svekket i Irak, og nettverkets tilstedeværelse i Irak ligger på rundt 90 personer. Gruppen klarer knapt lenger å holde sammen sine operasjoner. Det finnes mange mindre grupper som går under navnet al-Qaida, men som ikke hører inn under dette nettverket. Derimot støttes de av al-Qaida og av land i regionen. Disse gruppene er mest aktive i Mosul. Også Ba'th-aktivister arbeider under al-Qaidas navn. Mosul er ifølge Forsvarsministeriet et sterkere støttepunkt enn Diyala-provinsen. Hammurabi Human Rights Organization påpekte at den vestre delen av Mosul er under større innflytelse av al-Qaida enn den østre.

⁴ Sabeerne er en religiøs minoritet som er sterkt representert innen gullsmedbransjen.

3.4 DE STAMMEBASERTE BORGERVERNENE (SAHWAT, ALIAS SONS OF IRAQ)

Etter UNAMI-SIAUs mening har prosessen med å inkludere borgervernene i armeen stoppet opp. Dette skjer over hele det sentrale Irak, men er mest synlig i Salahaddin provins og i Tikrit by. Al-Qaida gir sahwa-medlemmene et enkelt valg: Å bli med i al-Qaida eller bli drept. Den videre utviklingen vil komme mye an på regjeringsdannelsen. I øyeblikket er al-Qaidas strategi å på samme tid angripe og lokke Sahwa-medlemmer til å gå tilbake til al-Qaida (UNAMI-SIAU).

Den amerikanske ambassaden mente at sahwa-borgervernene har økonomiske motiver for å gå tilbake til al-Qaida igjen. Regjeringen vil ikke betale lønn til medlemmene av borgervernene, i motsetning til al-Qaida som er villige til å stille opp med penger.

3.5 MAHDI-ARMEEN/JAYSH AL-MAHDI (JAM)⁵

Ifølge UNAMI-SIAU er den sjiamuslimske JAM fortsatt aktiv. Medlemmene har aldri gitt fra seg våpnene, men bevegelsen er blitt splittet opp. Oppsplittingen har bl.a. medført at enkelte JAM-ledere har gått over til Special Groups (SG), en annen sjiamuslimsk gruppe som antas å ha nære bånd til Iran.⁶ JAM-medlemmene er fortsatt aktive, men nå på en løs og uorganisert måte. JAM er underklassens milits. I Bagdad opererer både Special Groups og JAM i bydelen Karrada (UNAMI-SIAU).

Den amerikanske ambassaden påpekte at JAM nå i hovedsak retter sine angrep mot amerikanske styrker.

Formannen i parlamentets sikkerhetskomité beskrev noen av dagens tendenser i JAMs utvikling slik han så dem. Han forklarte at gruppen nå gjennomgår store endringer. Tidligere kontrollerte den store deler av Bagdad, det gjør den ikke i dag. I dag blir folk med våpen arrestert, og dette rammer også JAM. Komitéformannen spekulerte over den nære framtid, og mente at det nok er enkelte elementer som vil prøve å bruke JAM på nytt til væpnet virksomhet. Hvis disse kreftene får poster i den nye regjeringen vil det imidlertid kunne minske deres behov for å bruke JAM på nytt. Det er viktig at disse nå blir tatt inn i den politiske prosessen, mente komitéformannen. Det ville være et konkret bidrag til forsoning, men forsoning tar lang tid og krever dessuten et nytt tenkesett som ikke finnes mye av i landet i dag.

Den britiske ambassaden mente at Mehdi-arméen fortsatt har en meget effektiv struktur, men at den ikke er i nærheten av å være så slagkraftig som den var under "Charge of the knights"-offensiven i Basra i 2008. Finansiering og våpenleveranser kommer fra et av Iraks naboland.

Siden "Charge of the knights", der JAM ble slått ned på av regjeringsstyrkene og amerikanske styrker, har Sadr-miljøet paradoksalt nok vært det politisk dominerende i det sørlige Irak. Trusselnivået mot visse internasjonale foretak, som sikkerhetsfirmaer og oljeselskaper, har økt i løpet av de siste tolv månedene.

⁵ Sjiamuslimsk paramilitær gruppe som inntil 2008 hadde stor oppslutning og innflytelse i de sjiamuslimske provinsene. I dag brukes gruppen som en effektiv trussel for å skaffe posisjoner for dens politiske ledere i nasjonal politikk og i provinsene.

⁶ SG er den amerikanske betegnelsen på de tre gruppene Promised Day Brigades, Asa'ib Ahl al-Haq og Hezbollah Brigades som alle er kjent for å ha nære bånd til Iran.

Angrepene mot dem har ikke vært spesielt velorganiserte, men kan godt tenkes å ha vært utført av JAM (Den britiske ambassaden i Bagdad).

En annen gruppe, Asa'ib Ahl al Haq, oppsto gjennom å trekke seg ut av JAM. De to gruppene har fortsatt kontakt, og medlemmene pendler mellom gruppene. JAM finnes fortsatt, men er ikke aktivert. Gruppen avventer den politiske utviklingen (Den britiske ambassaden i Bagdad).

3.6 MULIGE FORBINDELSER MELLOM AL-QAIDA OG JAM

Generaldirektøren for folkeregisteret, som ligger under Innenriksministeriet (møte i Bagdad 24. oktober), sa han var usikker på om det er noen forbindelse mellom al-Qaida og den sjiamuslimske Mehdi-armeen (JAM). Muligens kan det forekomme noe samarbeid.

Formannen i parlamentets sikkerhetskomité mente at det ikke forekommer noe samarbeid mellom al-Qaida og sjiamuslimske grupper som opererer i det sørlige Irak. Al-Qaida kommer ikke overens med den lokale befolkningen der. Det er ulike kulturer og ulik ideologi mellom al-Qaida og lokale, sørirakiske grupper. Angrepene som ble utført i sørirakiske byer sensommeren 2010 var enkeltstående brudd på sikkerheten, og ikke resultat av noe etablert samarbeid mellom al-Qaida og lokale elementer. Al-Qaida lyktes i å finne frem til og utnytte svakheter i det lokale sikkerhetsopplegget (Formannen i parlamentets sikkerhetskomité).

Forsvarsministeriet hadde heller ikke kjennskap til at det skal forekomme noe samarbeid mellom sunnimuslimske og sjiamuslimske væpnede grupper.

3.7 BADR-MILITSEN

Formannen i parlamentets sikkerhetskomité fortalte at Badr-militsen, som er knyttet til det sjiamuslimske partiet Det Islamske Høyesterådet, hadde levert inn sine våpen etter invasjonen i 2003. Ledelsen gikk da inn i den politiske prosessen, og har siden deltatt i alle valgene. De fleste militsmedlemmene skal etter hvert ha blitt integrert i ulike grener av armeen og politiet.

3.8 ANGREPSMETODER

Den britiske ambassaden opplyste at det i hovedsak er sjiamuslimske grupper som avfyres raketter. Disse avfyres fra området sydvest for Sadr City og er rettet mot den amerikanske ambassaden. Rakettene går maksimum 10 kilometer og kan ikke avfyres mot ambassaden fra områder lenger bort. I august og september økte rakettbeskytningen av amerikanske installasjoner, sannsynligvis for å legge press på amerikanerne til å trekke seg ut av Irak tidligere enn planlagt, eller i det minste få det til å se slik ut (Den britiske ambassaden i Bagdad).

UNAMI-SIAU hadde observert at de forskjellige væpnede gruppene hver har sine favorittvåpen. De sjiamuslimske gruppene foretrekker et såkalt Stalin-orgel til å skyte granater og raketter med. Naqshabandi-gruppene som opererer i de nordlige/sentrale delene av Irak, foretrekker 157 mm rakett, mens bombekastere er mer vanlig blant de øvrige sunnimuslimske gruppene (UNAMI-SIAU).

3.9 LITEN AKTIVITET I KRG-PROVINSENE

KRG-provinsene har god sikkerhet. Det er kun få trusler mot KRG-provinsene, for eksempel fra gruppen Ansar al-Islam og fra iranske styrker som kan gå over grensen for å arrestere iranere som har flyktet til Irak. Ansar al-Islam mottar penger fra ett av Iraks naboland for å opprettholde aktiviteten i KRG-provinsene (UNAMI-SIAU).

4. MÅLGRUPPER FOR ANGREP

Den amerikanske ambassaden mente at sivilbefolkningen ikke lenger er noen målgruppe, men påpekte samtidig at det alltid er sivile ofre når andre målgrupper blir angrepet. Ellers er det ingen spesielle grupper mennesker som for tiden er mål, men snarere ulike typer institusjoner, som for eksempel sykehus, moskeer og universiteter. I Bagdad er det heller ingen spesielle lokaliteter som er mål. De væpnede gruppene kan slå til hvor som helst over hele byen. Hvor de slår til kommer an på hva slags mål som skal tas og hvor det er mest opportunt å gjøre det (Den amerikanske ambassaden i Bagdad).

Samtidig pågikk det under delegasjonens besøk en kampanje mot ansatte i myndighetsorganene og ansatte i rettsvesenet. Det var en jevn strøm av angrep mot politifolk, både ved direkte likvideringer og ved bruk av magnetbomber som hektes fast under bilene politiet bruker.

Det pågår hele tiden også mye kriminell aktivitet. Flertallet av de kidnappinger som blir foretatt har rene økonomiske motiver. Et mindre antall kidnappinger har derimot til hensikt å presse noen til å slutte seg til terroristgrupper, eller oppnå ulike fordeler i samfunnet (Den amerikanske ambassaden i Bagdad).

Den britiske ambassaden nevnte at ti dager før vårt møte var en general og sjefen for innenriksministeriets avdeling for kriminalitetsetterforskning blitt angrepet. Han hadde mistet begge bena i angrepet. Høsten 2009 var det blitt gjennomført flere bombeangrep mot laboratorier for analyse av åstedsbevis (brottsplatsbevisning).

Det finnes fortsatt alkoholforretninger i Bagdad, og det forekommer også fortsatt angrep på disse. Frisørsalonger og bakerier er også utsatt for angrep. Mye av dette kommer likevel ikke frem i rapporteringen av hendelsene. Det er trolig bare rundt 60 % av det som faktisk foregår som blir rapportert (Den britiske ambassaden i Bagdad).

Den sekteriske volden har opphørt. Det blir ikke lenger brukt bilbomber mot steder av religiøs betydning, og det forekommer ikke lenger hevnaksjoner fra sjiamuslimene (Den britiske ambassaden i Bagdad).

UNAMI-SIAU mente at hovedmålgrupper for de væpnede gruppene nå grovt sett er de gjenværende amerikanske styrkene (likvidering) og irakiske og utenlandske næringslivskontraktører (kidnapping). I Kirkuk er de irakiske styrkene under sterkt press. Der er politiet en hovedmålgruppe fordi det er bemannet med kurdisk personell. I Hawija-distriktet i den sørlige delen av Tamim/Kirkuk provins foruten

over hele Salahaddin provins går sahwa-borgervernene nå tilbake til al-Qaida (UNAMI-SIAU).

Generaldirektøren for folkeregisteret vurderte situasjonen generelt i Bagdad som bedre i 2009 enn i 2010. Målgrupper og metoder hadde imidlertid endret seg, og i øyeblikket var det særlig politiet som var utsatt for angrep i Bagdad. Attentatene mot politifolk var etter generaldirektørens mening blitt temmelig ille. Dette hadde tvunget fram bevæpning av trafikkpolitiet.

5. KILDER

5.1 MUNTlige KILDER

Representanter for irakiske myndigheter

- Viseminister, Innenriksministeriet, etterretningssaker. Møte i Bagdad 25. oktober 2010.
- Generaldirektøren for folkeregisteret (ansatt i Innenriksministeriet). Møte i Bagdad 24. oktober 2010.
- General, Forsvarsministeriet. Møte i Bagdad 27. oktober 2010.
- Formann i parlamentets Sikkerhetskomité. Møte i Bagdad 25. oktober 2010.
- Migrasjons- og internflyktningssministeriet (MoDM) Møte i Bagdad 26. oktober 2010.

Ikke-statlige organisasjoner (NGOer)

- Ledere i Hammurabi Human Rights Organization. Møte i Bagdad 27. oktober 2010.

Utenlandske diplomatiske representanter

- Analytiker ved Storbritannias ambassade.
 - o E-post til Landinfo 9. november 2010.
 - o Møte i Bagdad den 26. oktober 2010.
- Analytiker ved USAs ambassade i Bagdad. Møte i Bagdad 25. oktober 2010.

Mellomstatlige organisasjoner

- Den Internasjonale Organisasjon for Migrasjon – IOM. Møte i Amman 1. november 2010.
- United Nations Assistance Mission to Iraq, Security Information Analysis Unit (UNAMI-SIAU). Møte i Bagdad 24. oktober 2010.

Andre kilder

- Vanlige innbyggere i Bagdad. Møter i Bagdad oktober 2010.
- Kristen parlamentariker. Møte i Bagdad 26. oktober